

Mehmed Uzun

Nar iekleri

Çokkültürlülük Üstüne Denemeler

Deneme

İÇİNDEKİLER

“Bizim Olmayan Gökyüzleri”	9
Nar Çiçekleri.....	15
WELATÊ XERÎBIYÊ: Bir Hüzündür Aynlık.....	51
Şiddet ve Kültürel Diyalog	69
Çokkültürlü Toplum.....	87
Kan Kanla Yıkanmaz	101
Ötekiler	105
Aklın ve Vicdanın Sesi.....	135
Yaşar Kemal	141

Nar iekleri

I.

Çocukluğum, iek açmış nar ağaçları ve onların büyüleyici renkleri arasında geçti. Doğduğum ve büyüdüğüm geniş aşiret evinin bahçesinde dört nar ağacı vardı. İki şeftali ağacı ve hemen bitişiklerindeki çeşitli renklerde gllerle birlikte, onlar mevsimlerin değişik giysilerinin habercisiydiler. Gözlerimi onlarla atum; zamana, sürekli bizimle birlikte olan, bizi bir gölge gibi izleyen ama görmediğimiz zamanın o ince varlığına ve görkemli renklerine ilişkin ilk deneyimlerimi onlardan oğrendim.

* * *

Birbirine çok benzeyen günlerle dolu o kapalı ve tekdüze günlük yaşamımızda, nar ağaçları ve alımlı çiçeklerinin, benim için, özel bir yeri vardı; onlar yaşamın, varolmanın renkleriydiler. Bazen karlı ama genellikle yağışlı geçen kiş aylarından sonra, T.S. Eliot'un *orak ülke'*deki dizeleriyle, köklerin dirildiği, l topraktan leylakların amaya başladığı dönemlerde, iki çeşit ağaç zamanın ve renklerinin değişmekte olduğunu bize bildirirdi; badem ve nar ağaçları. Badem ağaçları yavaş yavaş, nazlı bir gelin gibi, beyazlarını kuşanmaya başlardı. Nar ağaçları da ilkin yeşillere bürünür, ardından o kırmızı, kan kırmızısı çiçeklerini açardı. Badem ve nar ağaçları bir renk cümbüşünün halaycıla-

ryıldılar. Bahçemizde badem ağacı yoktu, okuduğum ilkokulun çevresine ve okul ile evimiz arasındaki uzun yolun kimi yerlerine yayılmışlardı. Bu nedenle badem ağaçlarıyla dostluğum sınırlıydı. Ama evimizin bahçesinde, bana yetecek, onlarla candan, yürekte bir dostluk kuracak kadar nar ağacı vardı. Evimizin bahçesinde, durmadan renk değiştiren bana ait dört canlı varlıktılar onlar.

Dün gibi hatırlıyorum; ilkokulun, artık iyice bıkmaya başladığımız o son bahar aylarında, öğleden sonranın son derslerinde, kendimi kafese tıklmış bir serçe gibi hissedirdim. Sabırsızlanırdım. Eve, hemen eve koşmak isterdim. Okuldaki o son saatler, anlatılan hiçbir şeyi anlamadığım ızdırıp saatleriydi. Son ders saati zilin çalmasıyla, genellikle bir şeylerimi de çantaya koymayı unutarak, olanca sakarlığım, itişe kalkışa, düşe kalka, eve varırdım. Doğruca, artık iyice yaşlanmış dedeme, dedemin renkli Kürt kilimleriyle döşenmiş o kendine özgü odasına koşardım; dedemin renkli şekerlerinden o günkü payımı almak için. Dedemle aramda, sadece ikimizi ilgilendiren ve kesinlikle başka hiç kimsenin karışmasını istemediğim bir anlaşma vardı; o, her gün, öğleden sonraları eve geldiğinde, bana renkli şekerler getirirdi. Çok az, çoğu zaman sadece bir iki tane, ama her gün. Her gün farklı çeşit ve renklerde. Okulda, derslerin sonlarına doğru, heyecanla, hep merak ederdim; acaba bugün hangi renkli şeker payıma düşecek?... En çok o şekerleri merak ederdim. Ancak bir merakım daha vardı; nar ağaçları ve çiçeklerinin o günkü durumu. Çiçekler ne kadar açmıştı? Yeşil renk yerini ne kadar kırmızı renge bırakmıştı? Nar tomurcukları ne kadar büyümüşü?

* * *

O çok az ama çok şirin şekerlerimi aldıktan ve dedemin tumbul yanaklarını öptükten sonra, dedemle işim biterdi. Her zamanki vefasızlığımla dedemi odasında bırakır, bahçeye çıkarırdım, nar ağaçlarıyla çiçeklerindeki o günkü değişiklikleri görmek, duymak, yaşamak için. Uzun süre ağaçların yapraklarına,

tomurcuklara, artık boy vermeye başlayan çiçeklere bakardım. Her gün yeni bir değişikliğe, yeni bir gelişime tanık olurdum. Sessiz, sakin, ağır, inanılmaz oranda uyumlu ve anlatılmayacak kadar güzel bir değişiklik. O dallar, yapraklar, tomurcuklar, çiçekler, renkler, her şey ama her şey, tüm farklılıklarına rağmen, müthiş bir uyum içinde, birbirini tamamlayan, güzellikleri, kokuyu, alımlılığı daha da çekici yapan bir ahenk içindeydi.

***

Kim düzenliyordu bu görkemli uyumu, nereden geliyordu bu müthiş ahenk?

***

Okulların tatile girmesiyle birlikte, biz de artık dışarıya, bahçeye taşınırdık. Havalarda artık iyice ısınır, içerde uyumak olanaksız hale gelirdi. Tahtalar, tahtalardan sütunlar dışarı çıkarılır, birbirlerine eklenerek, hemen nar ağaçlarının bitişiğinde, yüksek bir köşe oluşturulurdu. O köşe, o köşede geçen akşamlar, geceler... Berrak, duru bir gökyüzünde, yıldızlar olanca güzellikleriyle, uzansan tutacaktıysın kadar yakınımızda, kıpır kıpır raks ederlerdi. Bazen bir yıldız, bir bilinmeyene doğru, sessizce kayardı. Bahçenin lambalarını yakmamıza gerek yoktu, ortalık aydınlıktı. Aydınlık akşamlara, gecelere sahiptik. Babam, minderler üzerinde bağdaş kurarak, artık çalacak gücü olmayan dedemden devraldığı uzun ve nakışlı kaval ile çok eski iki Kürt destanını, "Memê Alan" ile "Cembeliyê Hekarê"yi çalıp söylerdi. Biz, yani evin sakinleri, yıldızlar ve ağaçlar da, çok gerilimli, heyecanlı, hiç bitmeyecekmiş duygusu veren o destanları dinlerdik.

***

Ve en güzeli; nar çiçekleri yanaklarımızı okşayacak kadar yakınımızdaydı, bizimleydi.

***